

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΤΟΠΟΥΣ

φωτ.: Αρχείο ΕΟΕ

Μηχανήματα καθαρίζουν τον υγρότοπο της Βραυρώνας, περιοχή Natura 2000, από εκτεταμένα μπαζώματα, στα πλαίσια του προγράμματος προστασίας και ανάδειξης του υγρότοπου της Ορνιθολογικής, σε συνεργασία με το Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών και το Δήμο Μαρκόπουλου.

Η διαχείριση των περιοχών Natura 2000

Γιατί να διαχειριστούμε τις περιοχές Natura 2000;

Το ευρωπαϊκό φυσικό τοπίο έχει διαμορφωθεί και επηρεαστεί από τις ανθρώπινες δραστηριότητες εδώ και αρκετές χιλιετίες. Πολλά από τα πιο πολύτιμα ενδιαιτήματα άγριας ζωής είναι αποτέλεσμα των παραδοσιακών χρήσεων γης, όπως οι μικρές καλλιέργειες, ανοιχτές δασικές εκτάσεις για βόσκηση και η άσκηση αειφορικής δασοπονίας. Οι περιοχές Natura 2000, όπως ορίζονται από τις Οδηγίες για τα Πουλιά και τους Οικότοπους της Ε.Ε., δεν αποτελούν εξαίρεση με την έννοια ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία αποτελούν διαχειριζόμενα φυσικά τοπία.

Οι οικότοποι και τα φυσικά τοπία των περιοχών Natura 2000 πρέπει να διατηρούνται σε ορισμένες συνθήκες οι οποίες δημιουργούν το σωστό περιβάλλον για την επιβίωση των απειλούμενων φυτών και ζώων. Αυτό συχνά σημαίνει την ενεργή διαχείρισή τους και άλλοτε την αποκατάστασή τους για τη διασφάλιση αυτών των συνθηκών. Οι περιοχές άγριας φύσης, οι οποίες είναι περιοχές που δεν έχουν υποστεί ανθρώπινη παρέμβαση, παίζουν επίσης πολύ σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της άγριας φύσης στην Ευρώπη, και αποτελούν σημαντικό μέρος του δικτύου Natura 2000 της Ελλάδας.

Τι λένε οι Οδηγίες για τη διαχείριση του Natura 2000;

Το Άρθρο 6 της Οδηγίας για τους Οικότοπους υπογραμμίζει τη σημασία θέσπισης μέτρων προστασίας για να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί, εάν κρίνεται απαραίτητο, η καλή κατάσταση διατήρησης των ειδών και οικοτόπων των περιοχών Natura 2000. Το Άρθρο τονίζει τη σημασία πρόληψης των επιπτώσεων στην άγρια ζωή και της υποβάθμισης των βιότοπων στις

περιοχές αυτές, έτσι ώστε να διατηρηθούν σε καλή κατάσταση. Επισημαίνει επίσης την ανάγκη ανάπτυξης σχεδίων διαχείρισης που θα ορίζουν στόχους και συγκεκριμένα μέτρα (συνήθως περιορισμούς ή απαγορεύσεις για συγκεκριμένες δραστηριότητες) για κάθε περιοχή, και θα εντάσσουν αυτούς τους στόχους και τα μέτρα σε άλλα αναπτυξιακά προγράμματα. Η Οδηγία για τα Πουλιά περιλαμβάνει όμοιες υποχρεώσεις αναφορικά με Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά, οι οποίες επίσης αποτελούν μέρος του δικτύου Natura 2000. Στην Ελλάδα πολλά από τα διαχειριστικά αυτά μέτρα δεν έχουν θεθεί σε εφαρμογή.

Πώς μπορούμε να ξέρουμε εάν μια προστατευόμενη περιοχή είναι σε καλή κατάσταση;

Ο γενικότερος στόχος της Οδηγίας για τους Οικότοπους είναι να διατηρηθεί ή να αποκαταστήσει τα είδη και τους οικότοπους Κοινοτικής σημασίας σε μια ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Το κύριο μέσο για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Η Οδηγία για τα Πουλιά περιλαμβάνει παρόμοιους στόχους για τα απειλούμενα και αποδημητικά είδη πουλιών. Η κατάσταση διατήρησης ενός είδους ή οικότοπου αξιολογείται με την εξέταση διαφόρων οικολογικών παραγόντων, όπως το μέγεθος πληθυσμού ενός είδους, ή η έκταση ενός οικότοπου, καθώς και οι μελλοντικές τους προοπτικές.

Για να μπορέσει κανείς να υπολογίσει την επιτυχία των Οδηγιών στην επίτευξη του στόχου αυτού είναι βασικό να καταγράψει σε ποια κατάσταση βρίσκονταν οι περιοχές τη στιγμή που χαρακτηρίστηκαν προστατευόμενες και κατά

πόσο, τη χρονική εκείνη στιγμή, το είδος ή ο οικότοπος βρισκόταν ή όχι σε ικανοποιητική κατάσταση. Για την εκτίμηση αυτή, είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί το επίπεδο στο οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι οι πληθυσμοί ενός είδους ή οικότοπου βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση. Το επίπεδο αυτό ονομάζεται επιθυμητή τιμή αναφοράς (FRV). Η FRV αποτελεί τον απώτατο στόχο διατήρησης που θέλουμε να επιτύχουμε για κάθε συγκεκριμένο είδος ή οικότοπο στα κράτη μέλη και, κατ' επέκταση, στην Ε.Ε.. Στην Ελλάδα ο ορισμός των FRVs αποδεικνύεται δύσκολος καθώς όπως αποκάλυψε έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2009 περισσότερο από το 50% των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας της Ελλάδας είναι «άγνωστη».

Πώς καθορίζονται οι FRVs για τις περιοχές;

Η «BirdLife International» έχει πάρει θέση σε σχέση με το πώς μπορεί να αξιολογηθεί η κατάσταση διατήρησης των ειδών και οικοτόπων μιας περιοχής και να οριστούν οι σχετικές FRVs,

Φωτό: Αρχείο ΕΟΕ

Η κοπή των καλάμιων είναι σημαντική για τη συντήρηση των υγροτόπων.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΤΟΠΟΥΣ

Η διαχείριση των περιοχών Natura 2000

φωτ.: Α. Σακούλης

Ο Αιγαιόγλαρος προστατεύεται από την Οδηγία για τα Πουλιά. Η Ορνιθολογική υλοποιεί δράσεις διατήρησης για το είδος σε 17 Ζώνες Ειδικής Προστασίας του δικτύου Natura 2000.

βάσει των ειδών πουλιών. Τα βασικά σημεία της προσέγγισής μας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Εάν η αφετηρία υποδηλώνει μια ικανοποιητική κατάσταση, τότε αυτή θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί και ως FRV.
- Εάν υπάρχουν ιστορικά ή άλλα στοιχεία που δείχνουν ότι τα είδη ή ο οικοτόπος δεν βρίσκονταν σε ικανοποιητική κατάσταση, τότε πρέπει να καθοριστεί μια πιο φιλόδοξη FRV από εκείνη της αφετηρίας. Αυτό μπορεί να γίνει μελετώντας ιστορικά στοιχεία, χρησιμοποιώντας πληροφορίες από άλλες περιοχές όπου τα είδη ή οι οικοτόποι βρίσκονται σε καλή κατάσταση ή διερευνώντας κάποιες άλλες παραμέτρους, όπως την επιτυχή αναπαραγωγή ή τη θνησιμότητα.
- Μερικές φορές οι πληθυσμοί των ειδών εξακολουθούν να αυξάνονται, περίπτωση στην οποία μπορεί να οριστεί μόνο μια προσωρινή FRV που θα πρέπει να αναθεωρείται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Πώς χρησιμοποιούνται οι FRVs;

Οι FRVs είναι πολύ σημαντικές για τον καθορισμό σκοπών, ορόσημων και στόχων για τη διαχείριση των περιοχών Natura 2000. Τα FRVs θα βοηθήσουν να προσδιοριστεί ο κατάλληλος τρόπος διαχείρισης για κάθε οικοτόπο προτεραιότητας και για κάθε είδος και να κριθεί εάν είναι απαραίτητη η αποκατάστασή τους. Μερικές φορές οι στόχοι για τα διαφορετικά είδη πουλιών και οικοτόπους συγκρούονται, οπότε και

χρειάζεται να βρεθεί μια συμβιβαστική λύση μεταξύ τους.

Η παρακολούθηση των σημαντικότερων ειδών και οικοτόπων πρέπει να γίνεται με μέτρο σύγκρισης τις FRVs, ώστε να διαπιστώνεται εάν η κατάσταση διατήρησης βελτιώνεται ή επιδεινώνεται. Οι FRVs μπορούν επίσης να βοηθήσουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων αναφορικά με αντισταθμιστικά μέτρα και μέτρα αποκατάστασης σε περίπτωση που ανθρώπινες δραστηριότητες με αρνητικές επιπτώσεις πρέπει να πραγματοποιηθούν στην προστατευόμενη περιοχή.

Ποιες είναι οι μελλοντικές προκλήσεις για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών σε επίπεδο διαχείρισης;

Για ένα μεγάλο μέρος των περιοχών Natura 2000 σε ολόκληρη την Ε.Ε. δεν υπάρχουν ξεκάθαρες FRVs και σχέδια διαχείρισης. Η Ελλάδα δεν αποτελεί εξαίρεση. Οι δραστηριότητες διαχείρισης και αποκατάστασης απαιτούν σημαντικά χρηματικά ποσά, τα οποία δεν προβλέπονται ακόμη. Δεδομένης της ραγδαίας κλιματικής αλλαγής, είναι απαραίτητο να υπάρχει ευελιξία και οι μέθοδοι διαχείρισης θα πρέπει να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Επιπλέον, η κατάσταση των προστατευόμενων περιοχών παρακολουθείται σε λίγες μόνο χώρες. Όλες αυτές οι προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα προκειμένου να ανακάμψουν οι περιοχές Natura 2000 και να καταστούν αποτελεσματικές στην προστασία της πολύτιμης κληρονομιάς της άγριας φύσης, τώρα και στο μέλλον.

Τι μπορεί να κάνει η Βουλή και το Ευρωκοινοβούλιο;

- Να ασκήσει πίεση στην Επιτροπή να χαράξει κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση των περιοχών και να ορίσει FRVs.
- Να προτρέψει την Επιτροπή να δημιουργήσει άμεση πρόσβαση για το ευρύ κοινό στη βάση δεδομένων του Natura 2000, παρέχοντας πληροφόρηση για τις FRVs για κάθε περιοχή.
- Να ζητήσει από την Επιτροπή να προβεί άμεσα σε διερεύνηση και υπολογισμό σχετικά με τα κονδύλια που απαιτούνται για να την εφαρμογή και διατήρηση ενός αποτελεσματικού δικτύου Natura 2000, καθώς και να ανταποκριθεί στη δέσμευσή της να ανασχέσει την απώλεια βιολογικής ποικιλότητας μέχρι το 2010.
- Να ζητήσει την άμεση ορθή εφαρμογή των Οδηγιών για τα Πουλιά και τους Οικότοπους στην Ελλάδα, με τον καθορισμό όλων των προβλεπόμενων Προστατευόμενων Περιοχών, τη συγκρότηση επαρκών Φορέων Διαχείρισης για τις περιοχές αυτές, αλλά και την δημιουργία σχεδίων διαχείρισης για τις περιοχές αυτές.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Μαλαμά Κορμπέτη
Υπεύθυνη Θεμάτων Πολιτικής Περιβάλλοντος
Τηλ/φαξ: 210 8228704
E-mail: mkorbeti@ornithologiki.gr
www.ornithologiki.gr

Από το 1982, η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία εργάζεται με σκοπό την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους στη χώρα μας, η οποία αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια άγριας ζωής στην Ευρώπη. Το έργο της περιλαμβάνει πλήθος δράσεων: από τη μελέτη των πουλιών, η οποία είναι βασικό εργαλείο για την αποτελεσματική προστασία τους, ως την ενημέρωση, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών. Επιπλέον, παρεμβαίνει σε περιπτώσεις παραβάσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, και διατυπώνει και προωθεί θέσεις για τα κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα. Η Ορνιθολογική είναι εταίρος της «BirdLife International», της μεγαλύτερης παγκόσμιας συνομοσπονδίας οργανώσεων για την προστασία των πουλιών.

Για τα πουλιά, Για τη φύση, Για σένα...